

Työttömien Keskusjärjestön lausunto STM090:00/2018 ja STM/3291/2018 Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi kuntouttavasta työtoiminnasta annetun lain muuttamiseksi

Työttömien Keskusjärjestö ry kiittää sosiaali- ja terveysministeriötä lausuntopyynnöstä.

Kuntouttava työtoiminta on sosiaalihuoltolain mukainen sosiaalipalvelu. Kuntouttava työtoiminta on myös työttömyysturvain mukainen työllisyyttä edistävä palvelu. Kuntouttavan työtoiminnan tarkoituksena on parantaa kuntoutettavan henkilön elämänhallintaa ja luoda edellytyksiä työllistymiselle sekä julkisiin työvoimapalveluihin osallistumiselle.

Työttömien Keskusjärjestö kiinnittää lakiesityksessä huomiota seuraaviin:

- 1. Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi lakia kuntouttavasta työtoiminnasta niin, että kuntouttavan työtoiminnan järjestämistä ja tuottamista koskevaa sääntelyä tarkennetaan.**

Nykyinen laki kuntouttavasta työtoiminnasta ei määrittele kuntouttavan työtoiminnan sisältöä. Kuntouttavan työtoiminnan yksityiskohtainen suunnittelu on ollut tähän asti kuntien tehtävänä ja siten vaihtelevaa. Keskusjärjestö kannattaa kuntouttavan työtoiminnan sisällön riittävän tarkkaa määrittelyä palvelun laadun arvioimiseksi ja turvaamiseksi.

Ehdotetussa lakiesityksessä Työttömien Keskusjärjestö pitää hyvänä, että edelleenkin kuntouttavaa työtoimintaa ei saa hankkia yritykseltä eikä yksityiseltä elinkeinoharjoittajalta.

Korostamme, että asiakkaan kokonaistilanne tulee selvittää heti kuntoutuksen alkuvaiheessa. Moniammatillisen sosiaali-, terveys- ja kuntoutuspalveluiden ja muiden tukipalveluiden yhteistyö tulee kulkea osana kuntouttavaa työtoimintaa.

Kuntouttavalla työtoiminnalla ei saa korvata virkasuhteessa tai työsuhteessa tehtävää työtä. Kuntouttavalle työtoiminnalle tulee luoda myös valvontamalli.

Tärkeää on, että kolmannen sektorin osaaminen ja työ heikossa työmarkkina-asemassa olevien parissa huomioidaan kuntouttavan työtoiminnan järjestämisessä. Keskeistä lain soveltamisessa on se, mikä taho tulevaisuudessa tarjoaa kuntouttavaa työtoimintaa.

- 2. Kuntouttavaan työtoimintaan tulee aina sisältyä henkilön tarvitsema tuki ja ohjaus.**

Työttömien keskusjärjestö ehdottaa lakiluonnokseen tarkennusta seuraavasti. Lakiin kuntouttavasta työtoiminnasta tulee lisätä erikseen työssä ohjaamisen vastuuhenkilö sekä palvelukoordinoinnin- ja ohjauksen vastuuhenkilö. Palvelukoordinoinnin- ja ohjauksen

Työttömien Keskusjärjestö ry

Rahakamarinportti 3 A, 3. krs, 00240 Helsinki. Puh. 040 547 7090 • Y-tunnus 1003909-9
www.tyottomat.fi tai www.tvy.fi • etunimi.sukunimi@tv.y.fi tai toimisto@tv.y.fi

Verkkolaskuosoite: 003710039099. Välittäjän tunnus: 003721291126. Verkkolaskuoperaattori: Maventa Oy

toimenkuvan tulee sisältää myös lakisääteisiin etuuksiin ohjaus sekä työ- ja toimintakyvyn arvion ja mahdollisen kuntoutustarpeen koordinointi ja palvelukokonaisuudesta vastuussa oleminen.

Vastuuhenkilö palvelukoordinoinnissa- ja ohjauksessa tulee olla kunnan / maakunnan palkkaama sosiaalihuollon ammattilainen (laki sosiaalihuollon ammattihenkilöistä), jolla olisi vastuullaan kerrallaan enintään 30 kuntouttavan työtoiminnan asiakasta. Asiakkaat voivat olla samasta tai useammasta eri kuntouttavan työtoiminnan yksiköstä.

Tällöin jokaisen kuntouttavan työtoiminnan toimipisteessä annettavan palveluohjauksen ja -koordinoinnin laatu pysyy tasaisempana. Kunnallisella/maakunnan palkkaamalla sosiaalihuollon ammattilaisella on virka ja sen myötä virkavastuu sekä yhteys kunnan muihin viranomaisiin palveluiden koordinoimiseksi tehokkaasti, laadukkaasti ja ammattimaisesti.

Kuntouttavan työtoiminnan tilaajan on turvattava toimintaan riittävät resurssit, jotta vastuuhenkilöiden ammattipätevyys voidaan turvata.

Kuntouttavan työtoiminnan sisällöstä säädetään 13 a §:ssä siten, että kuntouttavaan työtoimintaan kuuluu erilaisia henkilön elämänhallintaa sekä työ- ja toimintakykyä edistäviä palveluita. Säännöksen mukaan palveluihin voisi kuulua yksilö- ja ryhmämuotoista toimintaa, jota voidaan toteuttaa erilaisissa toimintaympäristöissä.

Käytäntö on osoittanut, että kuntouttavasta työtoiminnasta avoimille työmarkkinoille työllistyminen toteutuu harvoin henkilön elämänhallinta tai työ- ja toimintakyvyn alenemasta johtuen. Siksi on erityisen tärkeää, että osallistujalle taataan riittävät tukipalvelut.

3. Aktivointisuunnitelmaan ja monialaiseen työllistymissuunnitelmaan tulee kirjata kuntouttavan työtoiminnan tavoite sekä henkilölle annettava tuki ja ohjaus kuntouttavan työtoiminnan aikana.

Työttömien Keskusjärjestö pitää hyvänä, että aktivointisuunnitelmaan tai monialaiseen työllistämissuunnitelmaan kirjataan kuntouttavan työtoiminnan tavoite sekä henkilölle annettava tuki ja ohjaus.

Aktivointisuunnitelman perusteet ovat hyvät, mutta Työttömien Keskusjärjestö kaippaa tarkennusta ja laajennusta suunnitelmaan. Työllistymis- tai aktivointisuunnitelmaan tulisi luoda portaittainen malli, jotta siirtyminen kuntouttavasta työtoiminnasta palkkatukityön ja työkokeilun kautta avoimille työmarkkinoille toteutuisi nykyistä helpommin. Henkilölle tulee tarjota vaihtoehtoja joka portaalle / siirtymälle.

Työttömän terveystarkastus tulee tarjota heti palvelun alussa kuntouttavaan työtoimintaan osallistuvalla henkilöllä ja ohjata henkilö palveluun. Terveystarkastus tulee sisällyttää aktivointisuunnitelmaan. Myös muut kuntoutuksen tarpeet tulee selvittää terveystarkastuksen yhteydessä.

Työttömien Keskusjärjestö ry

Rahakamarinportti 3 A, 3. krs, 00240 Helsinki. Puh. 040 547 7090 • Y-tunnus 1003909-9
www.tyottomat.fi tai www.tvy.fi • etunimi.sukunimi@tvy.fi tai toimisto@tvy.fi

Verkkolaskuosoite: 003710039099. Välittäjän tunnus: 003721291126. Verkkolaskuoperaattori: Maventa Oy

4. Kuntouttava työtoiminta tulee kohdentaa oikein: henkilöille, jotka eivät kykene osallistumaan julkisiin työvoima- ja yrityspalveluihin tai työhön.

Kuntouttava työtoiminta on sovitettava henkilön työ- ja toimintakyvyn sekä osaamisen mukaan. Lakiehdotukseen tulee lisätä, että palvelun tulee olla tarkoituksenmukaista ja oikea-aikaista. Tarkoituksenmukaisuuteen kuuluu myös kuntouttavan työtoiminnan vaihtoehtojen tarjonnan riittävyys ja monipuolisuus.

Kuntouttava työtoiminta on ensisijaisesti sosiaalihuoltolain mukainen sosiaalipalvelu, eikä sitä pitäisi sanktioida. Tällä hetkellä kuntouttavasta työtoiminnasta kieltäytymisestä saattaa seurata karenssi. Kyse on sosiaalisesta kuntoutuksesta, josta pitäisi olla oikeus kieltäytyä kuten muistakin kuntouttavista palveluista.

5. Kuntouttavan työtoiminnan enimmäiskesto

Kun kuntouttavan työtoiminnan kesto on nyt enintään neljä päivää kalenteriviikossa, 30 päivän vähennyksen jälkeen enimmäismääräksi tulisi säätää 178 päivää 12 kuukauden jaksolla. Aiemmin enimmäiskesto on ollut 230 päivää 12 kuukauden jaksolla.

Hallituksen esityksen perustelujen mukaan kysymys on loman kaltaisen vapaan mahdollistamisesta henkilölle, joka osallistuu kuntouttavaan työtoimintaan. Loma on tärkeä huomioida kuntouttavassa työtoiminnassa, jotta samat lomamahdollisuudet kuin työssä olevilla.

Työttömien Keskusjärjestö esittää, että palattaisiin 5/vk harkinnanvaraiseen kuntouttavaan työtoiminnan mahdollisuuteen. Päihdeongelmien kanssa painivien kuntouttavan työtoiminnan asiakkaiden arjenhallinnan kannalta säännöllinen vuorokausi ja viikkorytmi on paras tapa kuntoutua. 5 päivää turvaa myös parhaat mahdollisuudet terveelliseen ruokavalioon.

Työttömien Keskusjärjestö katsoo, että kuntouttavan työtoiminnan kokonaiskestolle asetetaan aikaraja, jonka jälkeen kunnan/maakunnan on ryhdyttävä muihin toimenpiteisiin. Henkilölle tarjotaan mahdollisuus työ- ja toimintakyky arvioon, joka johtaa eläkejärjestelyihin tai tarjotaan tukityömahdollisuus. Ajatus on ettei, kuntouttavasta työvoiminnasta muodostu henkilölle elämän mittaista, eläke-etuudetonta ja palkatonta ”työuraa”.

Mikäli henkilö todetaan työkyvyttömäksi, hänelle olisi edelleen mahdollista järjestää sosiaalista tai muuta kuntoutusta, mutta hän olisi eläke-etuuden piirissä, eikä siten velvoitettu aktiivitoimenpiteisiin. Työkyvyttömyyseläkkeen lepääminen olisi edelleen mahdollista.

6. Ulosottovelka johtaa usein kuntouttavaan työtoimintaan

Yksi syy kuntouttavan työtoiminnan määrälliseen lisääntymiseen on pitkäaikaistyöttömien lisääntynyt ulosottovelka. Kun henkilö saa työmarkkinatukea ja/tai toimeentulotukea sekä verotonta kulu- ja matkakorvausta hän välttyy ulosotolta. Mutta jos hän vastaa ottaa palkkatyötä, ulosotto käynnistyy. Tähän seikkaan olisi jatkossa syytä kiinnittää huomiota esimerkiksi korottamalla ulosoton suojaosaa 200 eurolla.

Työttömien Keskusjärjestö ry

Rahakamarinportti 3 A, 3. krs, 00240 Helsinki. Puh. 040 547 7090 • Y-tunnus 1003909-9
www.tyottomat.fi tai www.tvy.fi • etunimi.sukunimi@tvy.fi tai toimisto@tvy.fi

Verkkolaskuosoite: 003710039099. Välittäjän tunnus: 003721291126. Verkkolaskuoperaattori: Maventa Oy

7. Kuntouttava työtoiminnan tehtävät rajoitettava yleishyödylliseen toimintaan – kuntouttavaa työtoimintaa ei tehtäisi elinkeinotoimintaa hyödyntäen

Kuntouttavan työtoiminnan tarkoituksena on työhön kuntoutuminen. Mikäli elinkeinotoimintaa harjoittavat työnantajat tarjoaisivat kuntouttavaa työtoimintaa, on vaara, että kilpailua ja työntekijöiden oikeuksia heikennettäisiin.

Yhteistyömahdollisuuksia yritysten kanssa voisi kehittää siten, että yritykset maksaisivat palkkaa silloin, kun kuntouttavan työtoiminnan asiakkaat tekevät yrityksissä töitä. Esimerkiksi Green Care hankkeissa on tehty töitä puutarhoissa ym. Näitä töitä voisi järjestää palkallisesti.

Yleishyödyllinen työtoiminta on yhteiseen ja yleiseen hyvään tarkoitettua toimintaa.

Lisäkysymyksiin vastaavat:

Veera Luoto, sosiaalipalveluohjaaja, Terveystyö-hanke, 045 698 6761, veera.luoto@tyottomat.fi
Eija Tuohimaa, toiminnanjohtaja, Jyväskylän työllistämisyhdistys JST ry, 040 595 6504,
eija.tuohimaa@jstry.fi

Helsingissä 14.12.2018

Työttömien Keskusjärjestön puolesta,
Jukka Haapakoski,
Toiminnanjohtaja,
+358 50 577 2580

jukka.haapakoski@tyottomat.fi

Twitter: jugetstu

Rahakamarinportti 3 A, 00240 Helsinki